

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVEGZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ HIVATAL.
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10. SZÁM.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
A TAGOK RÉSZÉRE:
A FOLYÓ ÉVRE 10 LEI.

A lapfelügyelő bizottság felfigyelése mellett felelős szerkesztő és kiadó:
TÖRÖK BÁLINT
AZ E. O. E. TITKÁRA.

ELŐFIZETÉSI DIJ
NEM TAGOK RÉSZÉRE:
A FOLYÓ ÉVRE 15 LEI.

Fogarasi Lészai Ferenc

1857—1920.

Lészai Ferenc földbirtokos, az Erdélyi Gazdasági Egylet alelnöke és alapító tagja, november hó 1-én éjjel 12 órakor 63 éves korában meghalt.

E rövid szomorú hír mely gyászt jelent Erdély gazdaközönségére és köz- és mezőgazdasági életére. Egy nagy, nemesen érző szív szünt meg dobogni, egy igazi talpig becsületes, nemes ember hunyta le örökre szeméit.

Vezérünknek tartottuk Lészai Ferencet, ő az egyéniségét jellemző szerénységgel, mint vezető munkás dolgozott előttünk, jó példát adva mindnyájunk részére, sokoldalú és önzetlen köztevékenységével, fáradságot nem ismerő, lelkiismeretes, kitartó munkájával. Most amikor a megoldásra váró társadalmi problémák egész tömegei tornyosulnak fel falun és városban egyaránt, most volna szükség igen sok olyan tisztán látó, embert szerető és megbecsülő lélekre, amilyen Lészai Ferenc volt!

Lészai Ferenc apja: id. Lészai Ferenc; köztisztviselőként álló vezető egyéniségű magyarországi földbirtokos, anyja: Kozma Ilona volt. — 1857-ben született, tanulmányait a kolozsvári református kollégiumban kezdte, és az egyetem jogi karán és a magyaróvári gazdasági akadémián végezte. A mai kor fiatalságának is dicséretére válik a Lészai Ferencéhez hasonló képesítés, az ő korában pedig a kettős oklevél a legnagyobb ritkaságok közé tartozott.

Az életre ilyen előtanulmányokkal készülve, apja oldala mellett gazdálkodott. 1886-ban megnősült, nőül vette borcsányi és kiscétényi Bokros Ilmát. 34 évi boldog házasságából két gyermeke született: Ilma és Ferenc. Kora ifjúságában, 1882-ben, mint tartalékos hadnagy a boszniai harcokban részt vevés vitéz magatartásával hadi-érdemrendet szerzett.

Az erdélyi gazdasági, kulturális, pénzügyi, kereskedelmi élet altruista intézményeinek vezetői között mindenütt ott láttuk Lészai Ferencet. Alelnöke volt az Erdélyi Gazdasági Egyletnek, elnöke a kalotaszegi egyházmegyének, főgondnoka az erdélyi egyházkerületnek, elnöke és egyben patronusa is a református szeretetháznak, tagja a közlekedéstudományi tanácsnak, alelnöke a Kolozsvári Tak.-pénztár és Hitelbank R.-T.-nak, elnöke volt a

kisgazdák hitelgényeinek kielégítése céljából alakult Országos Központi Hitelszövetkezetnek és ugyancsak a kisgazdák közvetítő, kereskedelmi szervének és az újonnan alakult erdélyi „Hangya” központnak.

A közélet terén kifejtett értékes munkálkodása mellett saját gazdaságát mintagazdasággá fejlesztette. Gazdasága nemcsak külsőségeiben volt mintaszerű, hanem a belső érték tekintetében is. Régen felismerte, hogy Erdély éghajlata, hegy és vízrajzi viszonyainál fogva az állattenyésztésre van hivatva és nem a növénytermelésre. Egész gazdaságát ennek megfelelően rendezte be. Az állatoknak nem csupán tenyésztésével foglalkozott, hanem nemesítésével is. Így az ő nevéhez fűződik a magyar fajta szarvasmarha tejelő jellegének kitenyésztése. Az Erdélyi Jellemű Magyarfajta Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete — mely egyesület életre hívóinak és megalapítóinak egyikét tisztelhetjük Lészai Ferenc személyében — az ő tenyésztéséből állapította meg a magyarfajta szarvasmarha tejelő jellegét (typusát, standardját). Nemcsak a szarvasmarha, hanem a juh tenyésztés terén is hosszas kísérletezések alapján, több kiállításon elismert és kitüntetett eredményt ért el a racka karakul vér keverése által. Ugy az állattenyésztés, mint a növénytermelés terén elért sikereit számos kiállítási oklevél és érem jutalmazta.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet életében jelentékeny szerepet töltött be Lészai Ferenc. Belépése alkalmával, mint alapító tag, tagja lett az igazgató választmánynak, mely az egyesület kolozsmegyei osztályának elnökéül választotta. 1907-ben, Cs. Szabó József egyleti elnök halála és br. Bánffy Ernő egyleti alelnöknek elnökké történt megválasztása alkalmával megüresedett alelnöki tisztségre egyhangulag Lészai Ferencet választotta meg az egyesület közgyűlése. Elnöke volt hosszú időn keresztül az Erdélyi Gazda lapfelügyelő bizottságának, az egyesületi heremagtisztító osztálynak. Külföldi tanulmányutjain szerzett tapasztalatairól lapunk hasábjain számolt be irodalmi színvonalon álló tárcáiban, a kisgazdák által is érthető nyelvezettel. Számos szakközleménye jelent meg az Erdélyi Gazda hasábjain, a mezőgazdasági szakoktatásról, a racka-

karakul keresztezésekről, a karakul juh tenyésztéséről, a mezőgazdasági kísérletügyről stb. Közleményei között ott látjuk a gazdatisztekről írott cikkét, melyben a gazdatisztekről, mint az új közép-birtokos osztály eleméről ír. Szegény gazdatisztek és közép-birtokos osztály! Boldog lenne, ha a Lészai Ferenc által neki szánt szerepet betölthetné.

Lészai Ferenc csendesen, zajtalanul, mindenkit szeretve, tisztelve és mindenki által szeretve és nagyrabecsülve dolgozott egy emberöltőn keresztül. A jellem, a lélek és a szív leginkább megnyilatkozik a munka közben. Itt ismertük meg mi is Lészai Ferencet, ahol az emberi nemesebb érzések annyi szép virágát láttuk kihajtani lelkéből. És most hagy itten minket és a gazdatársadalomnak egyesületünkkel rokon intézményeit, amikor — ismételjük — legnagyobb szükségünk van a nyugodt, tárgyilagos, széles látókörű, a földet és fajtát szerető minden magyar gazdára.

Lészai Ferenc temetése november hó 4-én folyt le, szokatlanul nagy közönség impozáns részvételével.

Özv. Lészai Ferencnéél folyó hó 3-án br. Jósika Gábor elnök, dr. gróf Bethlen György alelnök és Török Bálint titkár fejezték ki személyesen az egyesület nevében részvétüket. Ugyanakkor koszorút helyezett az elnökség a ravatalra.

A ravatal a református theologia disztermében volt felállítva. Egyházi beszédet tartottak: dr. Nagy Károly ref. püspök és dr. Ravasz László e. főjegyző, theologiai igazgató. A gyászszertartáson gyászdalt énekelt a református szeretetház és theologia együttes énekkara. A temetésen képviseltették magukat mindazon társadalmi intézmények képviselői, amelyeknek vezetőségében Lészai Ferenc részt vett. Kivonult ezenkívül teljes számban a ref. theologia ifjúsága, a szeretetháza növendékeivel és a ref. kollégium tanuló ifjúsága. Az EGE. képviselőtársaság a temetésen részt vettek: br. Jósika Gábor elnök, dr. gr. Bethlen György alelnök, br. Jósika Samu, br. Mannsberg Sándor, gr. Wass Béla, Matskassy Pál, dr. Szentkirályi Akos, Jakab László, Szász István, dr. Péter Béla, Farkas Árpád, Rosenberger Sándor, Török Bálint titkár és még mások igen sokan.

Az „Erdélyi Gazda” olvasóihoz.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet folyó évi október hó 3-án tartott közgyűlése szerényességemet az egyesület titkárnak választott meg és egyben jelen számtól kezdődőleg az egyesület hivatalos lapjának felelős szerkesztői és kiadói tisztét is reám ruházta.

Amidőn e megtisztelő bizalomért helyen is őszinte hálámat és köszönetemet nyilvánítom, tudatában vagyok annak, hogy a feladat, amelyre vállalkozom különösen a mostani időkben igen nehéz. — De érzem a gazda érdekek szolgálatának nemes, felemelő voltát és ez az érzés növeli, fokozza az erőt, kicsinyíti az akadályokat. Sietek mindenképp kijelenteni, hogy a szerkesztő személyében történt változás, nem jelent irányváltoztatást. Az „Erdélyi Gazda”, mint az Erdélyi Gazdasági Egylet hivatalos lapja, az E. G. E. alapszabályai, közgyűlése és igazgatóválasztmányja által, a haladó kor követelményeinek figyelembevételével és méltányolása alapján megjelölt uton, a lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett fog haladni. — A lap a mezőgazdaság és a mezőgazdasággal foglalkozók érdekeit fogja képviselni a jövőben is tekintet nélkül arra, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó egyén kis-, közép- vagy nagy birtokos, bérlet vagy gazdasági, szellemi, vagy fizikai munkás.

Az egyesület f. évi október hó 1-i közgyűlése megjelölte az irányt a szerkesztőség számára. Felszólította ugyanis, hogy törekedjék a szak- és egyéb közlemények szellemi értékének növelésére. Törekedjék továbbá a közleményeket népies modorban de tudományos színvonalon megírni és megírni aként, hogy a nép, amelynek az egyetlen magyar nyelvű mezőgazdasági szaklapja ma az „Erdélyi Gazda”, azt megértse, megszeresse, annak számára nélkülözhetatlenné tegye magát. — Mintahogy az E. G. E. működésében az O. M. G. E. és a Gazdaszövetség munkakörét átveszi, ép úgy az Erdélyi Gazda át kell vegye és ki kell töltsen a „Közlekek”, „Gazdaszövetség”, „Barázda” stb. rokonszellemű és irányu lapok szerepkörét.

Miután az a lap a legjobb, legváltozatosabb és a leggyakorlatibb alapon álló, melynek a legtöbb és legavatottabb munkatársa van, igyekeztem mindenképp a szellemi erők biztosításáról gondoskodni. Örömmel jelenthelem, hogy minden egyes szakmára sikerült már eddig is elismert szakférfiakat megnyerni munkatársul.

A lap beosztása a régi marad. A lap élén, elején foglalnak helyet az *önálló eredeti cikkek*: a nemzetgazdaságtan, földbirtokpolitika földművelés, növénytermelés, állattenyésztés, tejgazdaság, állategészségügy, szőlészet, borszat, kertészet, erdőszet, mezőgazdasági vegytan, mezőgazdasági ipar, gazdasági gépészet, üzemtan, növény kór- és bonctan, gyógynövénytermelés stb., a gazdaközönseget általában érdeklő kérdésekről, mindenki által könnyen megérthető modorban.

A „kisebb szakközlemények” rovatban lesznek ismertetve ezután is a növénytermelés, állattenyésztés, stb. körébe vágó rövidebb szakközlemények egészen népies, könnyű modorban.

„Gazdasági Levelek” rovatban foglalnak helyet a Tisztelt Tagtársaink, Olvasóink és Tudó-

sítóink gazdasági vonatkozású általános tárgyú levelei

Az „Irodalmi Szemle” c. rovatban a hazai és külföldi köz- és mezőgazdasági vonatkozású irodalmi munkák ismeretetését fogja megtalálni a Tisztelt Olvasóközönység.

Az „Egyleti Élet” c. rovatba jön ezután is minden az egyesület beléletére és működésére vonatkozó közlemény.

A „Törvények és rendeletek” című rovat fogja összefoglalni, vagy szükség szerint egész terjedelmében ismertetni az összes, a gazdaközönseget érdeklő törvényeket, kormány stb. hatósági intézkedéseket, esetleg felvilágosító magyarázatokkal kísérve. E rovat fogja pótolni a régi „Kormányintézkedések” című rovatot.

„Szövetkezés” címen új rovat nyílik meg már a lap jelen számában a szövetkezés, egyesülés, tömörülés, céljának módjának és eredményeinek ismertetésére. — A haladó kor megmutatta, hogy a föld boldogulásának egyik legfontosabb előfeltétele a társulás. A parancsoló szükségesség nyitja meg e rovatot időszerűleg, amelyben az általános vonatkozású szövetkezési-, egyesülési ügyekről fog a gazdaközönség mindenkor tájékoztatást szerezhetni. — Itt jelennek meg a gazdasági egyesületek, szövetkezetek stb. közleményei, valamint azok működéséről szóló értesítések és hírek is.

A „Vegyes” c. rovatban találja meg a Tisztelt Olvasóközönység a jövőben is a napi hírek jellegét magán viselő összes egyéb gazdasági vonatkozású híreket, a gazdákat érdeklő bel- és külföldi eseményeket stb. röviden tárgyalóan megírva.

Végezetül meg kell emlékeznünk lapunk tartalmas mellékletéről a „Hangya”-ról. Az E. G. E. egyezsége kötött a „Hangya” szövetkezetek központiával arra vonatkozóan, hogy a szövetkezet hivatalos lapját az „Erdélyi Gazda” melléklete gyanánt kiadja. Bár megterhelést jelent az egyesületre ez az egyezség, örömmel hozza meg az áldozatot a kisgazdák érdekében, akiknek a jövőben szintén egyetlen központi érdekképviselői szerve lesz és kell, hogy legyen az E. G. E., amelyhez csatlakoznak és amelynek működésébe bekapcsolódnak a vidéken alakult gazdasági érdekképviselői szervek, amelynek a gazdasági egyletek, gazdakörök, szövetségek stb.

Minden igyekezettel arra fogok törekedni, hogy az „Erdélyi Gazda” minden szakmabeli hasznos tudnivalók tárháza legyen. Hogy pedig az lehessen, az jelentékeny mértékben Nagy-rabecsült Munkatársaimtól és az Igentisztelt gazdaközönsegtől függ. Érdemes Munkatársaimat kérem, hogy tudósításukat élettapasztalataikat tegyék közkinccsé e lap hasábjain a Mélyen tisztelt Gazdaközönseget pedig arra kérem, hogy az eddig is örömmel tapasztalt anyagi és szellemi támogatásban továbbra is részesíteni szíveskedjék, az Erdélyi Gazdára való előfizetés, előfizető gyűjtés és jó tanácsokkal való ellátás útján, mert aki az Erdélyi Gazdát anyagilag és szellemileg támogatja, az az E. G. E.-t támogatja és azon keresztül a gazdaközönség ügyét viszi előbbre.

Mély tisztelettel:

Török Bálint

felelős szerkesztő és kiadó.

A Riskóküllővármegyei Gazdasági Egylet közgyűlése.

A gazdák Impozáns manifesztációja. — A szászok fegyverbarátsága.

A birtokos osztály volt minden időben a nemzet fenntartója erőforrása. Ez az osztály adta a nemzetnek a szellemi vezetőket, a zászlóhordozókat.

Minél erősebb volt a birtokos osztály, annál inkább betudta tölteni hivatását.

A forradalom utáni megszállás, majd az ezt követő új államhatalom, illetve ennek képviseletében a kormányzótanács erre a birtokos osztályra nehezedett rá elsősorban. A földreform ideális, de nálunk csak részben jogosult gondolatát közönseges kortes-eszközzé súlyosztette.

Ezek a körülmények indították a vármegyei gazdaközönseget arra, hogy ismét szorosabban tömörüljön.

Különös érdekessége volt a közgyűlésnek az a körülmény, hogy a híres medgyesi határozat óta mosi találkozni ismét a közélet fórumán a magyar- és szász gazdák a célból, hogy közösen felismert gazdasági érdekeik munkálására egyesült erővel dolgozzanak.

Nagy jelentőséget kölcsönzött a szászok megjelenésének az a körülmény, hogy ott volt dr. Fritz Konnerth képviselő, az Erdélyi Szász Gazdasági Egylet igazgatója, ki ma hivatott vezére az egész erdélyi szász közgazdasági életnek. Ott volt vezetése alatt továbbá: id. Ambrosy Mihály a vármegye szász választókerületének képviselője, stb. A megjelent szász küldöttséget a közgyűlés meleg óvációkkal fogadta.

Az E. G. E. elnökségének a gyűlésen való képviseletére a meghívó késedelmes kézhezvétele miatt, csak egy mód adatott, miszerint felkérte a Vármegyei Gazdasági Egylet Elnökségét táviratilag, hogy az E. G. E. képviseletében való megjelenésre az egyesület tagjai sorából kérjen fel valakit.

Gyárfás Elemér elnök a megjelenteket üdvözölve, örömeinek adott kifejezést, hogy a gazdasági társadalom megértette a hívó szót és érdekei védelmében ily szép számban csoportosult a kibontott zászló alá. Az erdélyi magyarság hivatott vezetői — ugymond — elérkezettnek látják ma már az időpontot — nem ugyan a politikai aktivitásra, — hanem a kulturális és gazdasági szervezkedésre. Különös öröme szolgál az a tudat, hogy az első lépés megtételénél a vármegye magyar birtokos osztályának oldalán ott látja a szászok hivatott vezetőit, kikhez a múltból az együttes küzdelmek és örömeik ezer köteléke fűzi a birtokos osztályt.

Ezután Kovácsy Jenő titkár terjesztette elő az 1919 évre vonatkozó titkári jelentést, amelyet a közgyűlés a zárszámadásokkal együtt egyhangulag elfogadott.

Az agrár-reform volt a közgyűlés következő és egyben fő tárgya. Gyárfás Elemér elnök kiemelte, hogy a vármegyei birtokosság az agrár-reform kérdésében soha szélső álláspontot nem helyezkedett, készségesen segítségére lett volna a hatóságoknak a nagyprobléma megoldásában még anyagi áldozatok árán is. Sajnos azonban nem vették tekintetbe a birtokos osztály méltányos magatartását. Nem csupán az ezerholdas dominiumok szenvedtek, megcsontkítottak a 200—500 holdas középbirtokok, de nem kimélték még az 50 sőt 30 holdon aluli kisbirtokot sem.

Ezután báró P. Horváth Arthur alelnök beterjesztette a következő határozati javaslatot: Mondja ki a közgyűlés, hogy:

1. A széleskörű demokratikus földbirtokreformot elodázhatatlan követelménynek tekinti s annak mielőbbi megvalósítását a maga részéről is szükségesnek tartja, éppen a reform érdekében aznban követeli, hogy ez a kérdés törvényhozási uton s az egész országra nézve egységesen szabályoztassék.

Fizessen elő minden gazda az „ERDÉLYI GAZDA”-ra.

2. N m tekintheti a reform megoldásának a jelenlegi, csupán Erdélyre vonatkozó rendelet törvényt, melynek intézkedései egyaránt sújtják a kis-, közép- és nagybirtokos osztályt s tiltakozik az ellen, hogy a törvényhozás döntése előtt Erdélyben a tendenciózus, igazságtalan és fogyatékos szövegezése miatt mindennemű visszaélésre és félremagyarításra tápot nyújtó rendelet törvény erőszakolt és elsietet végrehajtása által a birtokososztály földönfutóvá tétessék.

3. Tekintettel azokra a végtelenül elszomorító tapasztalatokra, melyeket a birtokososztály a vármegyében elszenvedni volt kénytelen s amelyek a jogrendet s a gazdasági produkciót, a tulajdon elvét, a közéletmezést egyaránt teljes felforgatással fenyegetik, a közgyűlés ünnepélyesen óvást emel azon közkegyen ténykedése ellen, kik még a jelenlegi rendelet törvény intézkedéseiben is messze túlmentek, sőt azokkal homlokegyenest szembehelyezkedtek és követeli, hogy a törvénysértések, jogtalanságok és visszaélések elkövetői feleltes hatóságuk által felelősségre vonassanak s az okozott súlyos károk megtérítésére köteleztesse.

Ifj. László János a kis- és középbirtokosok nevében szólalt fel. Ugy itéli, hogy az előtte szóló javaslata túlságosan lojális és engedékeny. A nagybirtokosok megengedhetik maguknak azt, hogy birtokuk egy részét a reform érdekében átengedjék, de nem követelhető ez az áldozat a kis- és középbirtokosoktól. *Szólt nagyatyja 6 hold földet hagyott fiara; atya ezt a 6 holdat 100 holdra szaporította s ő maga még 95 holdat szerzett hozzá; három generáció megfeszített verejtékes munkájának gyümölcse 195 hold birtoka, mely alul van a legkisebb minimumon is. Nem kiáltó jogtalanság-e, hogy amidőn ő négy évi harctéri szolgálat után hazatér, akkor elvegyék t le háromnegyed részét kisbirtokának?* Követeli, hogy a törvényrendelet végrehajtását higgadt, szakértő, pártatlan tisztviselőkre bizzák.

Dr. Fritz Konnerth orsz. képviselő, az Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület igazgatója emelkedett ezután szólásra s annak előrebocsátásával, hogy az agrár-reform kérdése oly platform, melyen a szászok és magyarok érdekei találkoznak, részletesen ismertette a szászoknak a reform ügyében eddig kifejtett akcióját. Vázolja az eljárás rendén elkövetett visszaélések szakadatlán sorozatát, melyek érthető igazgatósságban tartják a békés szász nép lelkiületét.

Zugó helyeslés és lelkes éljenzés kísérte Konnerth beszédét.

Dr. Barabás Béla javasolja az alábbi határozat hozatalát:

1. Miután egyfelől az őszi vetések ideje már elközelgett s a lakosság jövő évi élélménye szempontjából életkérdés a buzavetések biztosítása; másfelől pedig rövidesen bekövetkezik a gazdasági cselédek felfogadásának ideje, követeli, hogy a vármegyei agrárbizottság a legrövidebb idő alatt hozza meg határozatát a jövő évre kényszerbérletbe veendő területek tárgyában és elvárja, hogy azokra a területekre vonatkozólag, melyek a törvény legelemibb rendelkezéseinek sérelmeivel vétettek el, a vármegyei agrár-bizottság azonnal, rendelje el a visszaadást.

Pekri Géza ama jogos követelést terjeszt elő, hogy a román királyságban érvényben levő intézkedéseknek megfelelően a vármegyei agrárbizottságba két tag a gazdasági egyesület kijelölése alapján a magyar birtokosok közül neveztesse ki.

Gvidó Béla sürgős és erélyes intézkedést követel az iránt, hogy a folyó évre kényszerbérletbe vett területek után megállapított hasznbérék az érdekelt birtokosoknak a legrövidebb idő alatt teljes összegben hiánytalanul kilizetessenek.

Pekri Sándor felhívja a közgyűlés figyelmét arra, hogy a földben részesülők névjegyzéke semmiféle formában, egyetlen forum által felül nem bírálhatott.

Gyárfás Elemér elnök többek hozzászólása után a vita lezárásával köszönetet mond a felszólalóknak s az egész vármegyei magyar birtokosság köszönét fejezi ki a szász képviselőknak, hogy megemlékezve a régi fegyverbarátságról ma is eljöttek körünkbe s ezzel megvetették az alapját a két nép további szoros együttműködésének.

A közgyűlés az összes beérkezett javaslatokat egyhangu lelkesedéssel elfogadta. Kimondotta, hogy a hozott határozatokat az Erdélyi Gazdasági Egylet útján illetékes helyre terjeszti.

Gazdasági levél.

Pusztakamarás, 1920. X. 20.

Valamikor réges-régen úgy a „Köztelek”-ben, mint a „Gazdasági Lapok”-ban írogattunk gazdasági leveleket, elsírva egymásnak buntat, bánatunkat s egyszer-mászor vigabb dolgokról is szólt a nóta. Ebből az utóbbiból minél kevesebb részünk van most, mert ma gazdálkodni a szó szent értelmében szinte lehetetlen lévén, a gazdasági viszonyok felette rosszak.

Mindenekelőtt óriási bizonytalanságban élünk, kísért mindannyiunkat az „agrárreform” kérdése, mely alapjában támadja meg a legtöbb gazdaságot s mint földrengés, dönti rommá azokat a szép terveket, melyek nélkül a „többtermelés” gyönyörű jelszava igazán csak szóbeszéd marad; azaz, hogy hamis és téves értelmezéssel új pályában újjászülette támad fel, de, hogy milyen lesz maga a most agyondédelgetett kis csecsemő, azt meglátják azok is, kik közönséges kortes fogásnak használták fel és dobták oda az ország termelésének fundamentumát. Ezt maguk a tények fogják bizonyítani, de egyben felmerül az a kérdés, hogy a mai viszonyok között érdemes-e egyáltalában a szó szoros értelmében többet termelni, mint amennyi a gazda legminimálisabb szükséglete? Ezt a kérdést az a körülmény veti fel, hogy míg a gazdasági termékek, különösen az állati termékek, alig érik el a békebeli árak tiszszerességét, addig az ipari cikkek ára szászorosodni is drágább, annak dacára, hogy viszonylagosan a gazda is kiszámíthatatlanul drágábban termel, mint békében! Ez az aránytalanság előbb-utóbb a csődbe vezet, mert nagyon kevés azon gazdák száma, kiknek a pénzben szerzett tartaléktökéjük élére rakott bankokban nem lévén, legtöbbnek állatokban kicsiny tökéje, s hogy ezt most milyen keservesen lehet pénzzé változtatni, azt mindannyian napról-napra jobban tapasztalhatjuk.

Ezen az állapoton mi gazdák változtatni nem tudunk, mert mi nem tudunk sztrájkolni, sőt mi több, nem is akarunk, mert bármennyire is hangoztatjuk, hogy ilyen körülmények között nem érdemes dolgozni, azért mégis csak dolgozunk és igyekszünk felszínen maradni, amíg csak tudunk, de ha sokáig így megy, nem sokáig bírjuk. Nem kívánjuk terményeink magas értékesíthetését, de igenis kívánjuk a viszonylagosságot s ennek az elérhetésére helyes vámpolitikát, mert utóvégre mégis csak mi gazdák vagyunk az államfenntartó elem s nem lehetünk mi a legmostohább gyermekek! Áll ez úgy a kis, mint a most még nagy gazdákkal.

A gazdaságban a hosszú ős kezde az őszi munkálatoknak. A vetési munkák szépen haladnak, habár, mint mindenben, úgy ebben is örökös kérdőjel a mi életünk. Nevezetesen még most is sokan tartozkodnak a vetéstől,

mert félnek úgy az egerektől, mint a félnyiroktól. „Ősszel porba, tavasszal sárba vess”, ez a gazdaközmondás, de most nem igen várhatunk a teljes porosságra, mert szüret után jár az idő s a havasok már szép fehér sapkával köszöntik a felkelő napot. Közledik a tél! Egérkár van elég, korai vetéseinkben mint rengeteg sok, apró deleletőhely, zöld legelőben, úgy feketélik a sok egerrágra folt s van bizony járás is, meg lyuk is több a soknál, de hát az a vigasztalás, hogy volt ez így máskor is.

Nagyobb baj az, hogy az idén már másodszer kezd fellépni a száj- és körömfájás veszedelme s ha jobban terjed, szegény ökreink beadják a kulcsot, nemkülönben fejősteheneink is. Sertések és juhek között is sok kárt okozott az idén. Az állategészségügy előmozdítására igen üdvös volna a kormánytól olcsóbb oltóanyag előállításra lépne, sercegő üszög, sertésvész, sertésorbánc, himlő etc. leküzdésére, mert ha az idén áron fog folyni az oltás jövőre is, bátran merem állítani, hogy senki sem oltat. Termeljen az állam olcsóbb és jó anyagot, tegye lehetővé állatorvosainak az olcsóbb oltást és tegye kötelezővé az állatok beoltását, ez eredményre fog vezetni!

Befejezem leveletem s adja a jó Isten, hogy a következőket jobb reménységek között írjam.

Szász Ferenc.

Egyleti élet.

FELHÍVÁS GAZDATÁRSAINKHOZ!

Az Erdélyi Gazdasági Egylet élete egy új korszakhoz ért el, amely korszak kezdetének határköve az a nap, amelyen a békeszerződés teremtette új helyzet új feladatok elé állította az egyletet.

Ezen feladatok közül az első az, hogy megteremtjük magunknak azt a gazdasági szervezetet, amelyet az új alakulat folytán az O. M. G. E.-ben és a Gazdaszövetségben elvesztettünk. Találjuk meg egymást az E. G. E. kebelében, mintahogy megtaláltuk egymást eddig is a központi szervezeteinkben. Elérkezett már az ideje annak, hogy a gazdaközönseget felhívjuk az Erdélyi Gazdasági Egylet kebelében való tömörülésre! Legyünk együtt, fogjunk kezét az új korszak kezdetén mindnyájan kis-, közép- és ma tán még nagybirtokos, bérlő és gazdatiszt, szellemi és fizikai munkás!

Lépjön be az E. G. E.-be minden rendű és rangú gazda! Ne hiányozzon senki e táborból, aki közibénk való!

Az E. G. E. közgyűlése az új korszaknak megfelelő szellemben módosította az egyesület alapszabályait és megállapította az általánosan emelkedett árakhoz viszonyítva az egyleti új tagdíjakat is és pedig az alapítói tagdíjat 2000 leiben, a rendes tagdíjat évenként 100 leiben. Módot nyújtott külön gondoskodással a kiszegedőnek is a belépésre, amennyiben felhatalmazta az igazgató-választmányt, hogy az 50 holdon aloli kiszegedő részére, kérelmére kedvezményes tagdíjakat állapíthasson meg. E kérelmet az Erdélyi Gazda jelen számához csatolt taggyűjtőív jegyzet rovatában is ki lehet fejezni.

Lépjön be az E. G. E.-be minden erdélyi, bánáti és kapcsolt részen működő gazdasági egylet, gazdakör, szövetkezet stb., rendelje meg minden gazda és minden gazdatársadalmi

szervezet az egyesület hivatalos közlönyét az Erdélyi Gazdát, hogy az egyesületi ügyekről és gazdatársadalmi életéről és mozgalmakról mindenkor tájékozva legyen mindenki!

Lapunk mai számához csatolunk egy-egy taggyűjtő ívet! Kérjük Tisztelt régi Tagtársainkat, hogy a 200 koronás (100 leies) alapítói tagdíjakat önkéntesen emeljék fel, egészítsék ki 1921 évtől kezdődő hatállyal megállapított 2000 leire, a rendes tagdíjakat pedig 10 K-ról 100 leire.

Tartsa minden gazda erkölcsi kötelességének a taggyűjtőv alírását! De nem elégedhetünk meg ma már azzal, hogy azt magunk aláírtuk! Menjünk át a szomszédba, a jó ismerősökhöz, járjuk sorra minden gazdatársunkat és ha még nem tagjai az E. G. E.-nek, irassuk alá velük is a tagsági nyilatkozatot.

A rendes tagdíj összege egy félmázsa gabona árából megtérül! A gazdaközönség érdekeinek egységes és hathatós védelme és képviseltetése pedig megér, mert meg kell, hogy érjen egy félmázsa gabonát!

Ne vonja ki magát senki az aláírási kötelezettség alól, mert aki nem írja alá a taggyűjtő ívet, az vétkezik, megbocsájtathatlan bünt követ el önmaga és gazdatársai ellen!

Hívjuk életre újból a szunnyadó egyesületet, gazdaköröket, szövetkezeteket és kezdjük meg a háború sok pusztítása, rombolása után végre az építő munkát!

Kolozsvár, 1920. okt. hó 28.-án.

Br. Jósika Gábor s. k. Török Bálint s. k.
elnök. titkár.

Az E. G. E. újabb felszólítása az agrárreform tárgyában Garoflid miniszter előtt.

Az agrárreform és kényszerbérletek ügyében kibocsájtott újabb kormányintézkedések tényleg sok sérelem orvoslását és helytelen eljárás megszüntetését célozzák, sajnos azonban, hogy a végrehajtó szervek most sem alkalmazkodnak azokhoz, így az eljárás most is majd minden megyében eltérő, egyszóval a szervezetlenség és rendszertelenség, amely a tavaszi eljárást jellemezte nem szűnt meg.

Egyebektől eltekintve, egyik fő oka ezen állapotoknak az, hogy a közigazgatás ma sem ura még a helyzetnek és a jog és vagyonszolgáltatásnak nem szerez kellő eréllyel érvényt. Ebből ered az, hogy az illetékes szervek határozatainak végrehajtása nem történik meg, hogy a falopások, erdőpusztítások, tilos legeltetés rendszeres üzése, még mindig nem szűntek meg.

Ha a mezőgazdasági termelés szempontjából vizsgáljuk a folyó évet, úgy általános jelenség gyanánt tűnik fel az, hogy az elmúlt években 10—20 waggon szemtermés felesleget piacra vivő gazdaságok több waggonnyi hiányt kénytelenek fedezni. Ne higgye azonban senki, hogy e 10—20 waggont talán e kényszerbérlet viszik a birtokos helyett e piacra a nem termelő lakosság szükségletének fedezése céljából, — e tételek ezáltal teljesen kimaradnak. —

Röviden ezekben jellemezhető körülmények indították egyesületünk elnökségét arra, hogy Garoflid agrár-reform miniszternek Kolozsváron való rövid időzése alatt, alább teljes szövegében következő emlékiratot átadja.

Elnökségünk szóvá tette még, hogy az agrár-komité elnöksége által 5617—1920 július

22. sz. alatt a kényszerbérletek tárgyában kibocsájtott határozat a felebbezési fórumot megszünteti.

Ugy jogelvi, de tárgyi szempontból képtelenségnek tűnik fel előtünk, hogy a társadalomra és egyénekre ily életbevágóan fontos kérdések egy fórum által végérvényesen döntessenek el, tehát anélkül, hogy a feleknek mód és alkalmuk nyujtassék, hogy a felebbezési fórum által az esetleges sérelmek és tévedések reparaálhatók legyenek.

A miniszter válaszul megjegyezte, hogy bár a felebbezési fórumot tekintve úgy mond, hogy itt csupán provizorikus intézkedésről (kényszerbérlet) van szó, szándékosan törölték el, mindazonáltal sérelmes megyei bizottsági határozatok ellen panaszok vagy előterjesztések az Agrár-komité kolozsvári osztályához beadhatók.

Egyebekben iratunkat átvéve, annak mérlegelés tárgyává vételét ígérte.

Reméljük, hogy végre talán már az objektív érvek is meghallgatásra fognak találni és hogy a 12-ik órában megállunk azon a lejtőn, mely a mezőgazdasági termelés katasztrófája felé vezet. Mert elvégre egy ily kérdés megoldásánál, minő az agrár-reform, mely államok életében talán soha többé meg nem változtatható újításokat és állapotokat teremtenek talán még sem lehet perdöntő, amint azt sajnos Garoflid miniszter egy újságírónak kijelentette, miszerint Erdélyben a parasztok türelmellenek és alig várják, hogy földhöz jussanak, különösen mivel a választások alkalmával a demagógok nagyon is kihasználták a parasztok szavazatát.

Garoflid miniszternek átadott emlékirat szövege a következő:

Sz: 876—11—5—1920.

Miniszter Ur!

Sajnálattal nélkülözzük Miniszter Ur válaszáat az Erdélyi Gazdasági Egyesület elnöksége által Miniszter Urnak folyó évi augusztus hó 18-án átadott memorandumára.

Ez alkalommal is ismételjük azt, hogy ezen állami és társadalmi szempontból oly végtelenül fontos kérdés csupán úgy lesz megoldható, annak eredménye csupán az esetben nem lesz romboló, hogyha annak előkészítésénél az összes szakkörök véleménye és ezek között a 76 éves Erdélyi Gazdasági Egyesület is kikéretik és meghallgatást nyer.

Mellőzve ezúttal is az agrár-reform kérdésének kimerítő tárgyalását, a következőkben néhány az agrár-reform vagy kényszer bérleti eljárás rendjén felmerült különösen sérelmes és helytelen rendelkezésre avagy eljárási esetre kívánjuk a Miniszter Ur becses figyelmét felhívni:

1. Nem mulaszthatjuk el, hogy ez alkalommal ki ne emeljük a román „regát”-beli agrár-reform rendelet törvények és eljárás oly intézkedéseit melyek az ottani birtokosságnak előnyére szolgálnak és amelyek nálunk hiányoznak a rendelet törvényből, nevezetesen:

a) A megyei bizottságokban helyet foglal a birtokosságot képviselő két tag, nálunk ellenben nem.

b) A kisajátítási ár az 1916 augusztus 15-ikét megelőző 5 évi eladási ár alapján is megállapítható, nálunk ellenben az 1913 évbéli vételárak alapján. Bár ma az 1916 évi árak nem képezik még megközelítőleg sem ellenértékét a kisajátított ingatlanoknak, mégis ezek alkalmazása

mellett, kisebb a birtokosság kára a „regát”-ban mint nálunk.

2. Sürgős szabályozást és pontos körülírást igényelne az agrár-reform rendelet törvény második cikkének harmadik pontja mely a kisajátíthatóság szempontjából a haszonbérbe adott birtokokkal egy kategóriába sorozza a részes művelésben volt birtokokat. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy egész Erdélyben, a háziilag kezelt birtokoknál is majdnem kivétel nélkül, a szokásos gazdálkodás módja, úgy a tengerinél, mint a természetes és mesterséges takarmánynál, valamint a kalászosoknál is a részes művelési rendszer volt, akkor e rendelkezés végrehajtása esetében nem maradna kisajátítás alól mentes egy birtok sem.

3. Az agrár-reform végrehajtása tárgyában a megyei bizottságokhoz intézett utasítások 36-ik paragrafusa az agrár-reform törvényrendeletet a birtokosok hátrányára módosítja. A végrehajtási utasítás 36-ik paragrafusa tudniillik „kisajátítandó”-nak rendel oly birtokokat, melyek a törvényrendelet szerint csupán „kisajátíthatók”.

A rendelet törvény 6-ik cikkének második pontja így hangzik: „egy egység gyanánt tekintendők mindazok a birtokrészek is melyek az eredetileg egységes birtokból 1918. évi október hó 18. ika után szakítottak el amennyiben nyilvánvalóvá válnék az agrár-reform akció kijátszásának és megállításának célzata, Ezzel szemben a végrehajtási utasítás 37. paragrafusa tekintet nélkül vajjon fenforog-e célzat vagy sem, azt rendel, hogy ily eladások a birtokos hátrányára minősítendők és számítandók fel.

A végrehajtási utasítás a dolog természetéből folyólag csupán az alapul szolgáló rendelet törvény keretei között mozoghatna és intenciói szerint rendelkezhetnék. Ámde fenní két rendelkezésével a végrehajtási utasítások feladatát túllépve a rendelet törvény felé helyezkedik és azt módosítja.

5. Az agrár-komité kolozsvári osztálya 29326/1820. augusztus 1. szám és kelettel kibocsájtott utasítása a kényszerbér összegek hivatalból, közigazgatási uton leendő beszédését rendel és pedig legkésőbb folyó évi szeptember 15-ig. Ennek ellenére számos helyen mai napig nem történt meg eme összegek behajtása, valamint előfordul az is (lásd melléklet), hogy e tárgyban a megyei agrár-reform bizottsághoz fordult birtokos, a bizottság által, ellentétben idézett utasítás rendelkezéseivel és szellemével a polgári perre utasítatik.

6. Alsó-Fehér megye területén több esetben az agrár-reform eljárás rendjén mérnöki munkálatok végzésének szükségessége merülvén fel annak költségeit bizonyos meghatározott összegben, az érdekelt birtokosokra vetik ki. Eltekintve attól, hogy a nevelésesen alacsony kényszer haszonbér összegek ugysem kárpótolják távolról sem a birtokosokat a tőlük elvett földekért, azok kára még tetéztetik — és pedig annak ellenére, hogy eme mérési és egyéb költségek a fenálló szabályok értelmében az államot vagy az eljárás előnyeiben részestülő népet kellene, hogy terheljék — fenní vázolt intézkedések következtében.

7. Az agrár-reform rendelet törvény első cikke taxatív felsorolja az 1—4-pontokban, hogy minő célokból mondatik ki az állam kisajátítási joga. Bár ezek között katonai cél nem fordul elő, a háromszékmegyei agrár-reform bizottság 30—1920 R. Á. sz. határozata

tával (Gazeta Oficiale 1820. október 12-ik száma) katonai célokból kisajátítani rendeli Sepsiszentgyörgy város és Árkos község határának egy részét, egyben kimondja, ellentétben a törvényrendelettel, hogy ez esetben a felebezés csupán birtokon kívüli lehet. Nyilvánvaló, hogy az eljáró megyei bizottság ez esetben hatáskörét, melyet a rendelet törvény körülír, túllépte.

Ismételten ajánljuk fennt vázoltakat a Miniszter Ur. becses figyelmébe és közérdek névében kérjük, hogy e tárgyakban orvoslólag közbelépni kegyeskedjék.

Kolozsvárt, 1920. október hó 22.

Tisztelettel:

Br. Jósika Gábor s. k. Török Bálint s. k.
elnök. titkár.

Meghívó.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet folyó évi december hó 5-én, vasárnap délelőtt 10 órakor Kolozsvárt, az Attila utca 10. szám alatti székházában a gazdasáadalom szervezése és a meglévő gazdasáadalmi szervezetek egységes működési módozatainak megbeszélése céljából szükkörű gazdaértekezletet tart, amelyre az igazgató-választmány tisztelt tagjait meghívja. Kolozsvárt, 1920. november 10 én.

Az Elnökség.

Irodalmi szemle.

Erdélyi Magyar Naptár címen: Grand-pierre Emil, Költő Gábor, Kolozsváry Bálint, dr. Biró Balázs, dr. Páter Béla, Török Bálint, Szabolcska Mihály, Gyallay Domokos, Reményik Sándor, Berde Mária, Petres Kálmán, Áprily Lajos és mások nívós közreműködésével egy naptár jelenik meg, amely élvezetes és hasznos olvasókönyve lesz a magyar falunak. A naptár, mely tartalmazni fogja a vásárok pontos jegyzékét is, a Minerva könyvkiadó vállalat kiadásában jelenik meg, ugyanott megrendelhető. (Kolozsvár, Király-u. 2.) Ára: 8 lei.

„Székely Méhész” címen Székelyudvarhelyen Gál Imre méhészeti felügyelő szerkesztésében egy kiválóan jó méhészeti szaklapot ad ki az Udvarhelymegyei Méhészeti Egyesület. A lapnak, mely havonta egyszer jelenik meg 16 oldal terjedelemben, most vettük kézhez immár 4. számát. Mint jelenleg egyetlen magyar méhészeti szaklapot, melegen ajánljuk méhészkedő gazdaságaink figyelmébe, annál is inkább, mert csak úgy tarthatja fenn a lap önmagát, ha a méhésztársak valamennyien előfizetnek rá. Előfizetési díj egy évre 80 K. Cím: Gál Imre Székelyudvarhely,

Törvények, rendeletek.

Az agrár-reform községi bizottságainak végrehajtási utasítása.

Lapunk múlt számában közöltük az agrár-reform megyei bizottságai részére kiadott végrehajtási utasítást és jelen számunkban ismertetjük az E. G. E.-nek az utasítással szemben a kormánytól emelt kifogásait.

Időközben sikerült megszerezni a helyi, községi bizottságok részére a Földmívelésügyi Bizottság (agrárkomite) elnöke által kiadott

29676—920. sz. végrehajtási utasítást, amelyet alább közlünk egész terjedelemben.

„Miután a helyi bizottság a birtokba helyezési kimutatások bírálatát befejezte és munkáját a megyei bizottságnak a 29432. sz. augusztus 13.-án kelt rendelet értelmében be-terjesztette, azonnal megkezdte a kisajátítási munkálatokat; ebből a célból:

1. §. A helyi bizottság beszerzi a telekkönyvi hatóságoktól mindazon birtokokra vonatkozó hivatalos másolatokat, melyek az ő kerületébe tartoznak.

Ezeknek a másolatoknak tartatmazniok kell az A. B. és C. telekkönyvi lapokat az összes érvényben levő bevezetésekkel és telekkönyvi vázrajzokkal.

2. §. Miután a helyi bizottság a falusiak föld iránt való jogosultságát megállapította, összegyűjti az összes kisajátításhoz szükséges adatokat a következőképen:

a) Felülvizsgálja és szükséges esetén kiegészíti a birtokosnak a rendelet törvény 14.-ik szakasza értelmében tett nyilatkozatát.

b) Megállapítja a hiteles telekkönyvi kivonatok és a kataszteri birtokívek alapján, melyeket a községi jegyző köteles a bizottságnak rendelkezésére bocsátani, a birtok kiterjedését és kimutatja azt a területet, amelyik a törvény értelmében kisajátítás alá kerül, meghatározza a kisajátítás mérvét, megállapítja a legelőkhöz és az itató helyekhez szükséges utakat és minden más egyéb körülményt, amely a kisajátítandó terület kihasználására és a község helyes gazdálkodására vonatkozik. Kikutatja, hogy a birtokosnak van-e még ugyanabban a megyében, vagy más megyében birtoka.

c) A falusiak kiküldöttjei a jegyzőkönyv lezárásakor bejelentik azon birtokokat, amelyek szerintük kisajátítás alá esnek, tulajdonosaik azonban az előírt nyilatkozatot nem terjesztették be.

Amennyiben ilyen birtokok találtaknak, a tulajdonosok azonnal beidézendők és kihallgatandók.

d) A helyi bizottság elnöke köteles hivatalból kikutatni, megállapítani és jegyzőkönyvbe venni a község határában levő összes birtokokat, tekintet nélkül azok kiterjedésére, ha a törvény értelmében részben, vagy egészben kisajátíthatók.

e) Megállapítja a községi, a közbirtokossági, valamint az összes közös tulajdont képező legelők kiterjedését, amelyek önkéntes hozzájárulás folytán alakítottak és a normális időben ott legeltetett állatok számát is.

f) Megállapítja, hogy a kisajátítás alá eső birtokokból mekkora rész tartható fenn beltelkeknek: amennyiben a kisajátítandó birtokból nem volnának belsőségek céljaira alkalmas parcellák kiszakíthatók, kikeresi és megállapítja, hogy a község melyik részén és melyik birtokostól volna lehetséges a lakások szaporítására szükséges területeket fokozatosan kisajátítani.

A városokban bánya és ipari központokban összeirandók mindazon belsőségek, amelyek 1919 január 1.-je óta beépítetlenül vannak.

g) Megállapítja az ár meghatározáshoz szükséges összes adatokat a rendelet törvény 10-ik paragrafusában értelmében.

Az ár megállapításához szükséges összes adatok külön jegyzőkönyvben veendőek fel és ehhez melléklendők az arra vonatkozó más okmányok is úgy csoportosítva, hogy szükség esetén könnyen kezelhetők legyenek és a táb

lához való esetleges felebbezésénél a többi iratoktól elkülöníthetessenek.

h) Kihallgatja az érdekeltet, a tulajdonosok és a falusiak közt úgy a kisajátítás kiterjedése, valamint az arra vonatkozóan végleges megegyezést igyekszik létrehozni, összeállítván erre vonatkozólag egy külön jegyzőkönyvet, amelyben a létrejött megegyezést, vagy pedig ellenkező esetben az érdekelt felek kifogásait és indoklásait fölveszi.

3. §. A helyi bizottság köteles a jegyzőkönyveket úgy fogalmazni, hogy ezekből az összes körülmények, amelyeknek alapján a felsőbb hatóságok a törvényt alkalmazhatják, teljesen tisztán láthatók legyenek.

A helyi bizottság köteles a munkálataira vonatkozó jegyzőkönyveket az összes iratokkal együtt két példányban a megyei bizottságnak elő terjeszteni.

4. §. Ha a helyi bizottságnak bármely tagja a bizottság gyűlésein rendszeresen nem vesz részt, a részvételt megtagadja, vagy pedig tagsági kötelezettségeivel meg nem egyező magatartást tanúsít, az elnök által megintendő, ismétlés esetén, amennyiben a falusiak kiküldöttjéről lenne szó, tagságából elmozdítandó és helyére új tag választása rendelőndő el; amennyiben ez a községi bíróra, vagy jegyzőre vonatkoznék, úgy az az illetékes hatóságnak hozandó tudomására, hogy a megfelelő intézkedéseket megtegyék.

Ha ehhez hasonlóan a tulajdonos, vagy képviselője volna akadályozva a munkálatokban való részvételben és a felhívást, hogy a munkálatok folytatására megbízottjait küldje el, nem teljesítené, az eljárás nélküle fog lefolytatni.

Ha pedig a bizottság elnöke találtaknak, ha nyagnak és a munka előhaladásának késleltetésében hibásnak, a megyei bizottság elnökének kérésére, vagy pedig saját kezdeményezéséből a Földmívelésügyi Bizottság (az agrárkomite) szakosztálya fogja ellene az érvénybe levő szabályok értelmében a szükséges intézkedéseket megtenni.

5. §. A helyi bizottság az elnök által mindannyiszor összehívandó, ahányszor szükségesnek mutatkozik, akár a helységbe, akár pedig a helyszínére és pedig a községi jegyzőhöz intézett felhívás útján, amelyekben az összejövetel helye és ideje megjelölendő.

A községi jegyző köteles az összes tagoknak tudomására hozni az elnök által megjelölt időpontot. Az a tag, aki a megjelenésben gátolva van, köteles erről a községi jegyzőt értesíteni, aki a helyettesítésről gondoskodik.

6. §. A helyi bizottság elnöke az ülésekben mindazon diszkrecionális jogokat gyakorolhatja, amelyek egy — járásbíró — az ülések vezetésébe megilletnek. Köteles gondoskodni, hogy a bizottság munkálatai kellő időben elvégeztessenek, hogy idővesztés és hiábavaló költség ne okoztassék, valamint, hogy semmi, ami megtárgyalható és eldönthető, ne halasztassék el más ülésre.

Ugyancsak a bizottság elnöke ellenőrzi és láttamozza a tagok és szakértők által benyújtott költség számlákat és terjeszti elő a megyei bizottságnak.

7. §. A helyi bizottság köteles az iratokat és az irattárt a telekkönyvi rendtartás szabályai szerint kezelni.

Új rendelet a kényszerbérletekről.

Ismét új és az eddiginél is kiméletlenebb rendszer.

A földmiveltési bizottság elnöke, Garofild, (agrár reform ügyi) állam-miniszter a napilapok által említett és általunk is jelzett erdélyi körutjának eredményeként november hó 5-én 30313 sz. alatt az alábbi rendeletet adta ki. A rendeletet éppen lapunk zártakor kaptuk kézhez és fordítottuk le, helyszüke miatt megjegyzéseinket ezért csak következő számban fogjuk erre vonatkozóan megtenni. Addig is a gazdaközönség tájékoztatására itt közöljük a drákozi rendeletet.

Mi, a földmiveltési bizottság (agrár komité) elnöke és állam-miniszter, tekintetbe véve az 1920. július 22-i 5617. sz. végzésünk intézkedéseit, tekintetbe véve továbbá azt, hogy egyes vármegyei bizottságok csak azon földbirtokokat helyezték kényszerbérlet alá, amelyeket a falusiak kértek, mások pedig csak az őszi vetések részére szükséges földekkel foglalkoztak s végül egyes bizottságok, nem helyezték kényszerbérlet alá azokat a legelőket és kaszálókat, amelyeknek kényszerbérletét a törvény előírja; tekintetbe véve, hogy a kényszerbérleti eljárás a kisajátítások szükséges elömlőmunkálatait képezi és a 3911—1919. számú és az ezt módosító 2478—1920. sz. rendeleti törvény előírása értelmében még ott is alkalmazandó, ahol nem volnának igényjogosult földművelők, akik a kényszerbérletnek alá vetett birtokokat elfoglalják, elrendeljük:

1. cikk. Kényszerbérlet alá esnek a kisajátítás alá eső művelhető földterületek, legelők és rétek, tekintet nélkül, hogy sík területen, avagy hegyen fekszenek. A kényszerbérlet 200 holdig fog terjedni és ott, ahol szüksége mutatkozik, kivételesen a földmiveltési bizottság (agrár komité) engedélyével, ezen határ alá is.

2. cikk. A kényszerbérlet a kisajátítást megelőző stádium lévén, a vármegyei bizottságoknak ennél, más tényezőknél kívül, különösen a kisajátítási iratok munkálatait kell tekintetbe venniük.

3. cikk. A kényszerbérlet a vármegyei bizottságok első munkálata lesz, a második munkálata pedig a kényszerbérlet alá került földnek a falusiak közti felosztása lesz. Ha a helyi bizottságok a birtokbármelyezési kimutatások munkálatait befejezték, a kényszerbérlet alá került földbirtokok az igényjogosultak közötti felosztandók; ha azonban ezen kimutatások munkálatai nincsenek befejezve, a kényszerbérlet alá került földbirtokok elsősorban igényjogosultak között és azután azok közt, akik azt megtudják művelni, osztandók fel.

4. cikk. Mindkét esetben minden falusinak jutó földterület a kényszerbérletnek alávetett földbirtok területének és a munkaképességnek megfelelően határozandó meg, anélkül azonban, hogy a vármegyei bizottságok a 33. cikk utolsó kikezdéséhez szigorúan ragaszkodnának. Ilyen módon a sűrűn lakott vidékeken 5 holdnál kevesebb is adható kényszerbérletbe az egyes földműveseknek, olyan vidékekre pedig, ahol a lakosság ritkább, ezt a határt át lehet lépni. A legelő, kaszálónál tekintetbe veendő a földművelők állattalommányának takarmányszükséglete.

5. cikk. A kényszerbérlet alá eső földekre vonatkozó részmvéltési vagy pénzbeli magán egyeztetések a földművelők és magánosok közt nincsenek megengedve.

6. cikk. A kényszerbérlettel egyidejűleg a vármegyei bizottságok meg fogják állapítani a kényszerbérlet árát holdanként a föld különböző minőségének és osztályának megfelelően.

7. cikk. Azoknak a határozatokban, amelyeket a vármegyei bizottságok fognak kiadni a kényszerbérletre vonatkozólag, feltétlenül feltüntetendő:

1. A földbirtoknak az egész területe annak megjelölésével, hogy e területből mennyi művelhető meg.

2. A földbirtoknak az a része, amely kényszerbérletnek van alávetve és a földbirtoknak az a része, amely tulajdonosa használatában maradt.

3. A határrendelvényeknek, tábláknak, a forduloknak és a véghatárnak és amennyiben lehet a helyrajzi számoknak feltüntetése a szóbanforgó kényszerbérleten. Ez a feltüntetés úgy eszközölendő, hogy a helyi közegek a terepen a hozott határozatokat könnyen alkalmazhassák.

4. A föld tulajdonosának kezelésében maradó birtok feltüntetése ahogyan a 3 pont előírja.

5. Az Ár

8. cikk. A vármegyei bizottságoknak határozatait a kényszerbérletre vonatkozólag nem feleltethetik meg.

9. cikk. A vármegyei bizottságok határozatait az agrár komité szervei hajtják végre.

10. cikk. A vármegyei bizottságok kötelesek 1921. febr. 1-ig a kényszerbérletre vonatkozó összes műveleteket befejezni.

11. cikk. A vármegyei földmiveltési hivatal 1921. márc. 1-ig átadja a kényszerbérletnek alávetett összes földbirtokokat, a vármegyei bizottságok határozatainak megfelelően.

12. cikk. A kényszerbérletekre vonatkozó összes műveletek végrehajtásáért személyesen felelősök azok az orgánumok a törvény előtt, amelyek alkalmazással és végrehajtással meg vannak bízva. Kelt 1920. November 5.

C. Garofild.

államminiszter, a földmiveltési bizottság (agrár komité) elnöke.

Gabonaforgalmi intézkedések. A buza, rozs és árpa kötött forgalmának megszüntetése, továbbá a liszt és kenyér előállításának szabaddá tétele rossz eredményekkel járt a hivatalos vélemény szerint, mert az élelmezés érdekeit fenyegeti. Emiatt a minisztertanács a következő rendelkezéseket tette: 1. A gabonázárati törvény 24. §-ában előírt legmagasabb árakat fenntartja azzal a módosítással, hogy a termelő helybeli áraihoz 20% emelés járul. 2. Maximális árakat szabnak a terményneműekre is. 3. Ha a birtokosok, vagy termelők önként nem hajlandók áruba bocsátani az új áron a maguk gabonáját, illetve takarmányát, úgy rekvirálni fogják az összes mennyiségeket, amiket kereskedőknél, vagy láncosoknál találnak. Nagybirtokosoknál elrekvirálják azt a hányadot, ami az ő élelmezési és vetési szükségleteiket felülmúlja. A kisbirtokosok nem fognak rekvirálás alá esni. 4. A buza, rozs, árpa, valamint ezekből való termelvények kivitele teljesen tilos. 5. Az árpa és zab fogyasztására nézve is kvótát fognak megszabni.

Az erdőtvény módosítása. A Mon. Of. szept. 16-án 2596. szám a. az erdőfelújítás és kitermelés helyes irányba való terelése érdekében egy alkotott törvényt közli. Eszerint revidiálják a kitermelés tárgyában helyenként kiadott rendelkezéseket. A felülvizsgálatot az állami erdőknél az állami, erkölcsi testületknél és magánosoknál az intézeti vagy „törvényesen bejegyzett” erdészek gyakorolják. Az általános intézkedések alapján minden 100 hektáron aluli erdő kitermelhető, kivéve a havasi erdőket, amelyekre külön intézkedések érvényesek. A fásítási kaució összege, ha már meg is volt állapítva, emelhető. Közirtokossági erdők tagrészei csak miniszteri engedéllyel oszthatók szét. Ezen részekre az államnak elővételi joga van. Megosztás esetén is a kitermelés oszthatatlan. Az erdőügy további szabályozásáig a közös erdőkből a tűzifa, szerszám- és épületfakitermelés a fészolgabiró, által az állami erdészeti főnök véleménye alapján, kijelölt területen eszközölhető. A 25 hektárnál nagyobb magán-erdők kitermelése tilos. Az ennél kisebbek sem irtathatók ki, ha állami erdővel határosak. Erdőrendészeti tanács felállítását rendeli e rendelet.

E tanács áll 9 magasabb rangú erdészből. A kapcsolt részek VI. fizetési osztályba tartozó erdészei is bevonhatók e tanácsba. E rendelet egész Románia területére érvényes. A rendelet magyar fordítása egész terjedelemben átolvasható a szerkesztőségben. E törvény a romániai erdőtvényt módosítja, mely Erdélyre is érvényes.

SZÖVETKEZÉS.

Személyi hír. A Gazdák Biztosító Szövetkezete kolozsvári vezérképviselőségének vezetését ideiglenesen Hamberger Sándor szövetkezeti titkár vette át a múlt hó közepén. Hamberger Sándor régi kipróbált erő a szövetkezeti élet és a biztosítás terén.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület felhívása. Az Erdélyrészi Méhész Egyesület hivatalos szaklapját a „Méhészeti Közlöny“-t 1918. év végével a drága nyomdai költségek miatt kénytelen volt megszüntetni. Maga az egyesület és központi műhelye azonban állandóan működött. Most az egyesület közgyűlése elhatározta, hogy 1921. év január 1-től szaklapját újból megindítja, egyesülve a székely méhészekkel, felöleli Erdély és a kapcsolt részek méhésztársadalmát. Egy tartalmas méhészeti szaklapot szándékszik kiadni a Méhészeti Közlöny folytatása képpen. Tekintettel a drága nyomdai árakra, az előfizetési illetve tagsági díjat egy évre 50 leiben állapította meg. Felkérjük ez utón is Erdély összes méhészeit, hogy tömörüljenek a 40 éves multu egyesület zászlaja alá s jelentkezzenek minél többen, hogy a szaklap már január 1-től megindítható legyen. Jelentkezni lehet egy levelező lapon az Erdélyrészi Méhész Egyesület elnöksége címén Cluj—Kolozsvár, Mészáros-utca. Az egyesületi tagok a műhelyben készült méhészeti eszközöket 10 százalékkal olcsóbban kapják s részesülnek mindazon kedvezményben, amelyek az alapszabályokban biztosítva vannak.

A székelyek méhészeti szövetkezete. Székelyudvarhelyen Gáll Imre volt méhészeti felügyelő-kezdeményezésére elhatározták egy méhészeti szövetkezet alapítását. A szövetkezet célja egyrészt, hogy a méhésztudásnak kereskedelmi jellegű tudjanak adni a méhészek és az együttes értékesítéssel jobb árakat tudjanak elérni, másrészt célja e szövetkezésnek a méhészeti ipar megteremtése. Mindenféle méhészeti eszköz és méhtermék előállításával és értékesítésével is foglalkozni szándékozik a szövetkezet. A tagokat nem ügynökséggel szerzik. Ma már minden méhészen kell annyi öntudat legyen, hogy önként, az első felhívásra jelentkezzenek és lépjen a szövetkezeti tagok sorába. A méhek is az együttes munkával gyűjtik a sok értékes mézet és viaszt, a méhészkedő emberek is csak egyetértéssel, együtt tudják kitűzött nemes céljaikat elérni. Jelentkezni lehet Gáll Imre m. felügyelő urnál Székelyudvarhelyen. Ne maradjon ki egyetlen székely méhészt se a székely méhészek szövetkezetéből.

A biztosítás egyedüli módja annak, hogy a gazda önmagát megóvja az elemi csapások, tűz, jég kártételétől és egyik módja, hogy a bal eset, betörés, lopás stb. anyagilag káros következményei ellen védekezzen. Nem tudjuk eléggé hangsúlyozni ezért, hogy igyekezzen minden gazda legalább tűz ellen biztosítani házáat, istállóját, egész évi munkásságának gyümölcsét tartalmazó magtárját, szénapajtaját. Aki pedig a biztosításra elhatározza magát, az mindennek a mai piaci árát jelentse be, mert ellenkező esetben

Kár esetén keveset fizethet a biztosító intézet. Aki már biztosított, vizsgálja felül kötvényét, ha alacsony a bejelentett érték, emelje fel azt. Biztosításainkat csakis a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél adjuk fel, mert ezt a gazdák maguk alapították és ezért annak támogatása minden gazdának erkölcsi kötelessége.

Gazdasági gép- és termény kiállítás Marosvásárhelyen. A marosvásárhelyi gazdák két évi kényszerűtől mentesség után október hó 10-én termény és gazdasági gép kiállítást rendeztek népnépszerűvel és táncmulatsággal egybekötve. A kiállítást, mely a ferencendi barátok telkén volt elhelyezve, Kovács Elek gazdaköri elnök nyitotta meg. Délután népies felvonulás és népnépszerű, este pedig tánc volt a kulturpalotában.

A szászok az agrár-reformról. Az Erdélyi Szász Gazdasági Egylet 1918—1920. évekről szóló jelentésében a többek között az alábbiakat olvassuk az erdélyi agrár-reformról. (Landwirtschaftliche Blätter: 40—41 szám.).

Az agrár-reform rendeletéről nagyon is túllépi a csupán gazdasági és szociális szempontok tekintetbe vételét. Oly alapelveket alkalmaz, melyeket gazdasági és jogi szempontokból egyaránt el kell vetnünk. A szászokra nézve a rendelet a telepítési politikájuk végét jelenti. Földbirtok állományuk — dacára, hogy az túlnyomólag parasztbirtokból áll — csökkenni fog, városokban földet veszítenek egyházi birtokaik, melyek jövedelme vallási és iskolai célokra fordított, szintén csökkenni fognak. Az egyházi és közös legelők kisajátítása a szász parasztság súlyos kárára „a haladó gondolkodás megbüntetését jelenti.”

A megváltás és kártérítés rendezése „a majdnem teljes elkobzással egyenlő.”

A kényszerbérlet eljárásnál nagyon sok esetben „lábbal tiportattak” az agrár-reform rendeletéről intézkedései, valamint az új kényszerbérlet határozat rendelkezései sem hajtották végre.

Az agrár-reform kérdésének felvetése országunk közgazdasági életét és annak egész politikai fejlődését ma is fenyegei. Felelőtlen elemek kezdettől fogva oly ígéretekkel tettek a parasztságnak, melyek a rendelkezésre álló föld nem elégséges volta miatt, nem teljesíthetők. Az agrár-reform kérdése a politikai harc eszközüvé alacsonyított le, az többé nem szociális, vagy gazdasági kérdés, hanem a „politikai demagógiáé.” Így egyesek a fennálló rendeletnél is radikálisabb alkotást kívánnak.

A kisgazdák szervezkedése. A marostordavármegyei gazdakörök a marosvásárhelyi gazdakörrel karöltve szervező értekezletet hívtak egybe a vásárhelyi színházi terembe. Az értekezlet megtartására hatósági engedélyt nyertek. Örömmel értesülünk a kisgazdák köréből kiinduló mozgalomról, vajha a többi vármegye kisgazdái is követnék példájukat. Az értekezlet eredményét lapunk közelebbi számába ismertetjük. Örülünk, ha mielőbb a vármegyei gazdatársadalmi szervezkedéséről is hírt adhatnánk. Ébredjünk fel és fogjunk a munkához.

Szövetkezeti általános tanfolyam Budapesten. A Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége a már bejelentett Általános Szövetkezeti Tanfolyamát f. évi november 9-én, d. e. 9 órakor kezdte meg. A tanfolyam két héttig tart. Az előadások befejezése november 20-án délután történik. A tanidőt délelőtt és délután is

3—3 órában állapították meg. A tantárgyakat a következő öt csoportba osztották be: 1. Közgazdasági és szövetkezeti alapismeretek. A szövetkezetek szervezete, alakítása és működése. A szövetkezeti központok és köteléki szövetkezetek. 2. A szövetkezetek összes fajai és ágazatai külön-külön ismertetve. 3. Az ipari és háziipari szövetkezetek. A szövetkezeti munkavállalatok és szállítások, kapcsolatban az ezekkel összefüggő számvetésekkel, kalkulációkkal. 4. Szövetkezeti jog és szövetkezeti törvények a kereskedelmi jog és a kereskedelmi ügyletek ismertetésével. A szövetkezeti adó-, bélyeg- és illetékügy. 5. A szövetkezeti könyvvitel, pénz- és árkezelés ügy a központokban, mint a köteléki szövetkezeteknél. Szövetkezeti ellenőrzés, revízió.

Vegyes közlemények.

Előfizetési felhívás.

Az E. G. E. az Erdélyi Gazdát eddig tagsági illetmény gyanánt küldötte az egyesület tagjainak. A 10 koronás illetve az 5 leies évi tagdíj mellett gazdasági lehetetlenség a lapot egy évig küldeni. Az egyesület október hó 3-iki közgyűlésének határozata alapján ezért az Erdélyi Gazdát már a legközelebbi számtól kezdve, csakis külön előfizetési díj ellenében küldhetjük meg, úgy az egyesület Tisztelt Tagjainak, mint azon tisztelt gazdatársaknak, akik eddig a lapot díjtalanul mutató gyanánt kapták. Tisztelettel kérjük ezért olvasóinkat, hogy az előfizetési díjakat haladék-nélkül szíveskedjenek postára adni, nehogy az összeg késedelmes vétele miatt a lap küldése fennakadást szenvedjen.

A lap előfizetési díját a lapfelügyelő-bizottság f. évi október hó 28-án tartott ülésén a következőképpen állapította meg. Azon T. Tagtársak részére, akik az október hó 3-iki közgyűlés által megállapított 2000 lei alapítói díjat, vagy évenként 100 lei rendes tagsági díjat fizetik, ideértve a kedvezményes tagdíjat fizető kisgazdákat is, az előfizetési díjat az igazgatóválasztmány fogja a legközelebbi ülésén megállapítani.

Nem tagok részére az előfizetési díj:

Egy évre	— — — — —	100 lei
Félévre	— — — — —	50 "
Negyedévre	— — — — —	25 "
Egyes szám ára	— — — — —	3 "

Az egyesület földbirtok politikai szakosztályának tagjai, míg az e célra begyűlt összegből telik, mit az utolsó lapszámban jelezni fogunk, további intézkedésig a lapot külön díj felszámítása nélkül kapják.

A kiadóhivatal.

A román „regát”-beli agrár-reform. A „regát”-beli agrár-reform rendeletéről értekezletben, tudvalevőleg 2,000,000 hektár kiterjedésű magánbirtok kerül kisajátítás alá progresszív arányban, olyformán, hogy 100 hektár a kisajátítás mentes minimum, ettől felfelé pl. 250 hektárból meghagyatik a tulajdonosnak 185,9 hektár, 10,000 hektáron felüli birtokból 500 hektár.

Ezenfelül kisajátítanak: a korona, alapítványok, jogi személyek, idegen alattvalók, távollévők (abszontisták) birtokai. Havasi legelők céljaira is lehet kisajátítani.

* Régi királyság.

Tudjuk, hogy az eddigi főeredmény mennyi: parlagon maradt föld és a szemtermés mily óriási mérvű csökkenése volt.

A megváltási ár hasonló alapon számítható ki, mint nálunk, azon eltéréssel, hogy nem az 1913. évi (illetőleg azt megelőző 5 évi) hanem 1916. augusztus hó 15-ét megelőző 5 évi vételár szolgál alapul. Mindenesetre, a birtokosokra e rendelkezés kedvezőbb mint nálunk, bár a „regát”-beli megváltás is, meg sem közelítvén a forgalmi árat, sem az általános kisajátítási jogelveknek megfelelő teljes kártérítéssel, sem pedig a román alkotmány 19-ik cikkével, mely ugyanezen elvet mondja ki, össze nem egyeztetendő, sőt azokkal nyílt ellentétben áll. (Vasile Toncescu „Exproprierna” című füzetében alkotmány-ellenesnek minősíti e rendelkezést.)

Eltérőleg a nálunk érvényes rendeletéről-nyelvi rendelkezéseitől, a „regát”-beli agrár-reform megyei bizottságokban úgy a birtokosok, mint a községbeliek 2—2 taggal vannak képviselve.

Egyébként G. Jonescu Sísesti „Reforma agrara in Romania” című füzetében, melyben összehasonlíthatólag tárgyalja a „regát”-beli, besszarábiai, bukovinai és erdélyi agrár reform rendeletéről, kiemeli, hogy az erdélyben annyi fakultatív rendelkezés, kivétel van, hogy ennek következtében a végrehajtásnak tulságos szabadság adatott, szerinte ennek megszükitése és a szabatos szövegezés a törvényhozás feladatát kell képezze.

Szeszgyárosok kongresszusa. Az erdélyi nagyobb szeszgyárak tulajdonosai közül többen Kolozsváron értekezletre gyűltek össze, amely alkalommal szövetség alakítását határozták el. A szövetség magában foglalja a Romániához csatolt területek összes gazdasági és ipari szeszgyárakat, szám szerint mintegy százkilencvenet. Elhatározta még a szűkebbkörű értekezlet azt is, hogy a szesz kivétel érdekében egy részletesen megokolt memorandumot intézzen a kormányhoz. Kérni fogják e memorandumban a kivételre szánt szesznek a kivétel vám- és fogyasztási adó alóli mentesítését, annyival is inkább, minthogy a gyártáshoz szükséges kukoricát is annak idején csak rekompensáció útján kapták a kormánytól. A szeszgyárosok ezenfelül még egy más sérelmük elintézését is várják a kormánytól. A kormány ugyanis egy ízben eirendelte, hogy a szesz adót korona helyett leiben kell fizetni. A leihány miatt azután ezt az intézkedést visszavonták ugyan, illetve módosították oly formában, hogy a leiek értékét koronára számították át. Azonban a szeszgyárosokkal nem a törvényes 1:2 arányban fizetették a leit, hanem ezenfelül még leienként 1 korona u. n. „lehitelt” is felszámítottak. A szeszgyárosok most ennek a több millióra rugó összegnek visszatulását is kérik a pénzügyi kormánytól.

Románia gazdasági gépeket rendelt Magyarországon. A budapesti Szózat jelentése szerint a román kormány a magyar állami gépgyárban 400 millió leura rugó rendelést tett. Legnagyobb részt mezőgazdasági gépekre terjed ki a megrendelés, melyeket a magyar állami gépgyár csak akkor szállít, ha a nemzetgyűlés ratifikálja a trianoni békeszerződést. — Más oldalról meg arról értesülünk, hogy Giurgiuba 35 vagon magyar mezőgazdasági gép érkezett.

Meddig érvényesek a germán lelek? Amost forgalomban levő leipénzek kétfélék. Egyik fajtáját kiadta a Banca Nationala, vagyis a Román Nemzeti Bank. A másik fajtája Berlinben készült, ezek a Banca Generala bankjegyei. Minden bankjegyre rá van nyomtatva, hogy melyik bank adta ki az illető bankjegyet. Amint a lapok írják, a német megszállás idején kiadott Banca Generala berlini bankjegyeket (amilyen a barna 20 leies is pl.) be fogják vonni előreláthatólag. Egyelőre, míg a koronabeváltás 40 száza-

lékos hátrálékát nem fizetik ki, elhalasztják ezeknek a bevonását, nehogy a pénz elvonása még nagyobb katasztrófát zudítson a gazdasági életre.

A rézgálic- és cementforgalom szabaddá tétele. Az ipari és kereskedelmi államtitkárság a rézgálic- és cementforgalmat szabaddá tette. Ezen intézkedés a szőlősgazdákat, valamint az építető gazdaközönséget érdekli.

A malmok fehérlisztkészletét — mint értesülünk — a minisztertanács megvásárolni és exportálni határozta abból a célból, hogy a lei árfolyamát javítsa.

A segélybélyeg és csomagforgalom. A belföldi forgalomban — a helyi forgalom kivételével — a levelek és levelezőlapok a rendes postadíjan felül 5 banis segélybélyeggel látandók el. Ennek hiányában megportóztatnak. A belföldi csomagforgalom megnyílt. 5 kg. súlyig terjedő csomagok vétetnek fel szavatosság mellett értéknilyvántás és utánvétel nélkül.

Az őszi vetések veszedelme. Általános megállapítás, hogy az eddigelé hullott eső nem volt elegendő és a szárazság rendkívül nyomasztóan érezhető. Emiatt az őszi vetések csak nehezen haladnak előre. Ahol meg is történtek az őszi vetések, ott a fölöttébb elszaporodott egerek eszik föl az elvetett gabonát. Azonkívül teljes hiány van a vetőmagban. Más vidékek fölősegeit sem lehet kiegyenlítőleg áthozni az ilyen szűkölködő vidékekre, mert a forgalmi lehetőségek nincsenek meg.

Aradi földbirtokosok az agrár-bizottság ellen. Az aradvármegyei gazdasági egyesület értekezlet tartott, mely értekezleten a megjelent birtokosok erős kritikával illették az aradvármegyei agrár-bizottság működését és főleg az a vélemény alakult ki, hogy a bizottság a birtokok nagy részét illetéktelen embereknek utalta ki kik a kényszerbérbeadási árnál jóval felül bocsátják ma áruba a kisajátított földterületet, sőt az az eset is előfordult, hogy bizonyos pénzösszegért magának a birtokosnak adták vissza a földet. Elhatározták a birtokosok, hogy népes küldöttséget menesztenek a földművelésügyi kormányhoz és a miniszterelnöknek átnyújtják az aradvármegyei gazdasági egyesület emlékiratát, melyben kifejtik, hogy az aradvármegyei földesgazdákat mennyi sérelem érte és ennek orvoslását kérik. Ugyanez az eset fordult elő Torda-aranyosvármegyében is, hol a status bérlőjétől kiosztás céljából elvett földet harmadkézből vette vissza a status bérlője. A földdel ilyenformán lánckereskedelmet űző embereket egyszersmindenkorra ki kellene törölni az igazságszolgáltatás sorából és azon tisztviselőket pedig, akik az ilyen paraszoknak helyet nem adnak, egy kissé meg kellene rostálni.

Lapunk melléklete. Lapunk mai számához egy taggyűjtő ívet csatolunk. Felhívjuk tisztelt gazdatársainknak és a gazdatársadalmi intézmények vezetőinek figyelmét az E. G. E. elnöksége által lapunk más helyén közölt és a tisztelt gazdatársainkhoz szóló felhívásra. Olvassák el és cselekedjenek aként, amint a felhívás előírja.

Az agrárreform következményei. Az „Arad és Vidéke” írja: Az agrárreform végrehajtása már a befejezés utolsó stádiumába jutott. Még folynak az utolsó földosztások, de már is megállapítható, hogy Arad város és Aradvármegye szomorú gazdasági válság előtt áll. A mezőgazdasági termelés valósággal katasztrófa elé jutott. A kényszerbérletek folytán a közép- és nagybirtokok teljesen megszűntek Aradvármegyében.

Temesmegyében és más területeken a földreform végrehajtói nem ragaszkodnak az 500 holdon felüli területek szétosztásához, Aradvármegyében azonban a rendelet betűszerinti értelmében jártak el. Itt mindenki földhöz jutott, aki földet kért, földhöz jutottak azok is, akik minden tudatos gazdálkodáshoz szükséges ismeretek híján vannak. Most, az őszi szántás idején, már is megállapíthatók a szomorú következmények. Más esztendőben ilyenkor a vetőmagkérdés izgatja legjobban a gazdálkodókat: ma ez a kérdés teljesen lényegtelené vált. Más években 150—200 waggon némesített vetőmagot használt el Aradvármegye. Az idén teljesen jelentéktelen a szükséglet. A mácsai 8000 holdas birtokból más években 1500 hold volt búzával bevetve, ma talán 80 hold búzavetés sincs az egész területen. Amíg például 1913-ban 4600 holdon 84.000 mázsa cukorrépát szedtek, az idén az egész Aradvármegyében nincs 20—30 holdnál több cukorrépa ültetve. A mezőgazdasági iparokra teljes nyersanyaghiány vár. Olajos magvak termelésével ugyszólván senki nem foglalkozik. Mezőgazdasági exportról belátható időn belül szó sem lehet; egészen bizonyos ezzel szemben, hogy a lakosság ellátása import nélkül nem oldható meg. A termények ára a fedezetlen szükséglet folytán okvetlenül emelkedni fog s éppen az ipari munkásság megélhetése válik rendkívül súlyossá.

Korai tél. Szokatlanul korán köszöntött be a hideg tél. Sok helyen a répát, burgonyát még kint találta a mezőn. Ahol, takaratlanul maradt, ott meg is fagyott. Száraz hideg léven, a még takaratlan szőlőnek nem ártott. A minimum Kolozsváron — 8° C volt, Székelyföldön — 15° C-ra süllyedt a hőmérő higanyvájszáka.

Az aradhegyaljai szőlősgazdák a héten ülést tartottak, melyen elhatározták, hogy az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesületét feloszlatták.

Erdély ismét hadizóna. A nyugati csapatok parancsnoka a 3646—1918. számú felsőbb parancs következtében egész Erdély területét hadizónának nyilvánította. A hadiállapot nyilvánítására az általános sztrájk adott okot. Minth értesülünk, a parlament megnyitása előtt a hadiállapotot megszüntetik. A parlament e hó 28-án nyílik meg.

Vágómarhatelepek Erdélyben. Bukaresti jelentés szerint Erdélyben rövid időn belül vágómarhatelepeket állítanak fel, amelyekkel a husellátás megkönnyítését akarják elérni. A szükséges előmunkálatok megkezdése céljából tisztviselők érkeztek Erdélybe.

Állatvásári jelentések. A kolozsvári novemberi országos állatvásár a jobb hetivásárok színvonalán alól maradt felhajtás tekintetében. A nagy zöltség és vetemény kirakó váárt a korai hidegek rontották meg, mert a terményeket a fagy miatt nem lehetett piacra vinni. Amit kivitték, az meg is fagyott. A szászok sok hagymát szoktak a vásárra hozni. Az idén is hozták, a fagy ebben is jelentékeny kárt okozott. Az állatárak alacsonyak, a zöltség, veteményárak tartottak voltak. Az aradi jelentések szerint ott is estek a marha, ló és sertés árak egyaránt. Mint Kolozsváron itt is csekély érdeklődés nyilvánult a vevők részéről.

Ismét szabad a telefonbeszélgetés. A távbeszélőn folytatott magánbeszélgetésekre a kapcsolást újból akadály nélkül megadja a központ.

Lapunk 8. száma az általános sztrájk es következményei miatt november hó 1-én nem jelenhetett meg, ezért azt most küldjük ki a 9. számmal együtt. A rajtunk kívül álló okok miatti késedelemért a T. Olvasóközönség szíves elnézését kérjük.

Gazdatiszti állást keres

kolozsvári gazd. tanintézetet végzett, 38 éves, nős református, a gr. Bánffy Miklós és gr. Mikes-féle gazdaságokban szerzett gazdag gyakorlati ismeretekkel bíró, állását kényszerbérlet miatt elhagyó gazdatiszt. — Cim a titkári hivatalban. 3264

Keresek gazdaságomba teljes jártassággal és nagy gyakorlattal bíró gazdasági ispánt, aki malom- és gépkezelésben is képesítéssel bír.

Nagy Dénes
földbirtokos, Torda.

Gazdák figyelmébe!

Az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság” kolozsvári vezérképviselősege felhívja a gazdák figyelmét, hogy mezőgazdasági átalány-, épület- és ingóságbiztosításait az utóbbi időben történt rendkívül nagy értékemelkedéseknek megfelelően átalakítani, a többletértékeket utánbiztosítani el ne mulasszák. E nélkül az esetleges kártérítésekkel csak a régi értékek között tetemes károsodást jelent. 3260

4000 kat. hold erdő és a hozzá tartozó mezőgazdaság kezelésére erdészeti képesítéssel bíró tisztet keresek január 1-i belépésre. Cim: ger. Dergentfeld Miksa, Erdőszáda (Szatmár vármegye.) 3269.

Elsőrendű **hernyóenyvet** készít a „TERRA” KÉMIAI LABORATORIUM
3261 (Kolozsvár, Bartha Miklós-utca 13.)
Kilónként 35 Leu-ért a helyi kereskedőknél kapható.

Ispáni állást keres új évre,

ki a mezőgazdaságban sok éveken keresztül több helyen szolgált, a tehenészetben jártas. Jelenben is Dezméren mezőgazdaságban van alkalmazva. Gyermeektelen, nős.

3267 GYÖRGY ANTAL Dezmér, u. p. Apahida.

GAZDAK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

Vezérképviselősegek: Aradon, Kolozsváron és Brassóban, Temesváron, Nagyváradon. Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatossági, temetési segély, kihazasítási stb. biztosításokat. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviselősegek. Kolozsvár Deák F.-u. 35. l. em. 3262 és Egyesületünk titkári hivatala.

Minden magyar embernek olvasnia kell

„ERDÉLYI SZEMLE”-t

Erdély legrégebbi szépirodalmi hetilapját.
Főmunkatársai: Dr. Márki S., Dr. Makkai S.,
Bethlentfalvy Pál, Reményik S.
Előfizetési ára 1 évre 160 leu, 1/2 évre 80 leu.

„Erdélyi Merkur”-t

pénzügyi, ipari és kereskedelmi szaklap.
Előfizetési ára 1 évre 100 leu.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Str. J. Maniu 3.
(Szentegyház-u.)

Gépész vagy főgépész állást keres 30 évi gyakorlattal és jó bizonyítványokkal rendelkező 46 éves, nős, gyermeektelen géplakatos gépész. Az összes gazdasági és mezőgazdasági, ipari gépek kezeléséhez ért. Cim a titkári hivatalban. 3268

Állást keres 15 évi, a tejjgazdaság terén különös gyakorlattal is rendelkező egyén. Szerényigényű, megbízható és szorgalmas, ki nagyobb gazdaságot önállóan kezel. Cim: a kiadóhivatalban. 3271